

Sätt Alingsås i rörelse

Program för idrott, rörelse och friluftsliv i
Alingsås kommun 2027–2030

Typ av styrdokument: Program
Beslutande instans: Kommunfullmäktige
Datum för beslut: xxx
Diarienummer: XX

Gäller för: nämnder och bolag
Giltighetstid: xx

Innehåll

Inledning	3
Prioriterade målgrupper	4
Starkt och hållbart föreningsliv	5
Idrott och fysisk aktivitet på egen hand.....	6
Mötesplatser för fysisk aktivitet och idrott.....	7
Friluftsliv för alla	8
Genomförande och uppföljning.....	9
Samverkan och organisering	9
Uppföljning	10

Inledning

Fysisk aktivitet och rörelse är grundläggande för ett hållbart och välmående samhälle. De bidrar inte bara till förbättrad fysisk och psykisk hälsa, utan också till ökad livskvalitet, starkare social sammanhållning och ett mer inkluderande samhälle. Samtidigt står vi inför en av vår tids stora samhällsutmaningar med hälsoklyftor där möjligheten att leva ett aktivt och hälsosamt liv inte är jämlikt fördelad.

I detta sammanhang spelar kommunen en central roll. Genom att skapa goda och jämlika förutsättningar för rörelse, idrott och gemenskap kan kommunen bidra till att fler invånare ges möjlighet till ett aktivt liv. Föreningslivet utgör här en viktig kraft, inte minst genom att erbjuda sociala sammanhang som stärker både individ och samhälle.

Alingsås kommun har goda **möjligheter** för ett rikt och varierat aktivt liv. Samtidigt förändras invånarnas behov och vanor, där fler efterfrågar tillgängliga, flexibla och individanpassade former för aktivitet. Detta ställer krav på ett strategiskt och samordnat arbete som omfattar hela kommunen och som möter både dagens och morgondagens behov.

Utgångspunkten för detta arbete är en gemensam målbild där kommunen, tillsammans med föreningsliv, civilsamhälle och andra aktörer, skapar förutsättningar för att rörelse ska vara en naturlig del av människors vardag – genom hela livet och utifrån skiftande behov och förutsättningar.

Arbetet ska präglas av rörelseglädje, inflytande och jämlika möjligheter. Alingsås ska vara en kommun där det är enkelt att vara aktiv, där gemenskap och inkludering står i centrum, och där alla invånare ges reella möjligheter att delta på sina egna villkor.

Sätt Alingsås i rörelse är kommunens samlade program för att stärka förutsättningarna för idrott, rörelse och friluftsliv. Programmet anger den långsiktiga viljeinriktningen samt mål och prioriteringar och ska vara vägledande för planering, prioritering och utvecklingsarbete i hela kommunkoncernen.

Programmet riktar sig till samtliga nämnder och kommunala bolag och ska utgöra ett stöd i styrning, budgetering, genomförande och uppföljning inom respektive ansvarsområde.

Det omfattar såväl organiserad idrott som egenorganiserad och spontan fysisk aktivitet samt friluftsliv och syftar till att stärka folkhälsan, främja jämlika livsvillkor och öka livskvaliteten för kommunens invånare.

För att omsätta målbilden i praktiken har arbetet strukturerats i fyra övergripande fokusområden. Dessa fokusområden tydliggör kommunens prioriteringar och utgör ramen för det fortsatta arbetet. Till varje fokusområde har ett antal strategiska inriktningar identifierats, vilka konkretiserar hur utvecklingen ska ske och vilka steg som behöver tas för att nå önskade resultat.

Arbetet tar sin utgångspunkt i ett helhetsperspektiv och omfattar följande fokusområden:

- Ett starkt och hållbart föreningsliv
- Idrott och fysisk aktivitet på egen hand
- Mötesplatser för fysisk aktivitet och idrott
- Friluftsliv för alla

Tillsammans speglar dessa områden både bredden i invånarnas behov och de olika arenor där fysisk aktivitet kan ske; organiserat, spontant, i vardagen och i naturen. Genom att arbeta samlat inom dessa områden läggs grunden för ett mer tillgängligt, inkluderande och jämlikt rörelseliv i hela kommunen.

Genom samverkan, långsiktighet och kunskapsbaserade arbetssätt ska Alingsås kommun bidra till att göra det enkelt att vara fysiskt aktiv i vardagen, oavsett ålder, bakgrund eller livssituation. På så sätt läggs grunden för ett friskare, mer jämlikt och sammanhållet samhälle.

Prioriterade målgrupper

För att bidra till en mer jämlik hälsa och ökad fysisk aktivitet i hela befolkningen behöver kommunens insatser särskilt nå de grupper som i dag deltar i lägre utsträckning eller möter större hinder för att vara fysiskt aktiva.

Människors förutsättningar och livsvillkor ger inte samma möjligheter till fysisk aktivitet och rörelse. Forskning visar bland annat att viktig vardagsrörelse minskar då människor går i pension. Bland barn och unga minskar föreningsaktivitet vid 11–13 års ålder och särskilt flickor är mindre aktiva än pojkar. Olika typer av funktionsförmåga, såväl fysiskt som psykiskt, påverkar också möjlighet och tillgång till rörelse och aktivitet. Därutöver står personer med sämre socioekonomiska förutsättningar ofta längre från föreningsaktivitet och fysisk aktivitet generellt.

Följande målgrupper är därför särskilt prioriterade:

- barn och unga
- personer med funktionsnedsättning
- seniorer 65+
- invånare i områden med socioekonomiska utmaningar

Insatser behöver utformas med hänsyn till olika behov och förutsättningar. Ett ökat deltagande förutsätter ett medvetet arbete med tillgänglighet, jämställdhet, inkludering och sänkta trösklar till fysisk aktivitet.

Programmet riktar sig till hela befolkningen, med ett särskilt fokus på de målgrupper vars behov och förutsättningar behöver beaktas för att skapa mer jämlika möjligheter till fysisk aktivitet.

Arbetet ska bidra till goda förutsättningar för fysisk aktivitet genom hela livet, där goda vanor grundläggs tidigt och möjligheter till ett aktivt och självständigt liv stärks över tid.

Starkt och hållbart föreningsliv

Mål

I Alingsås finns goda förutsättningar för ett starkt, hållbart och inkluderande föreningsliv genom långsiktigt stöd och aktiv samverkan med föreningslivet

Föreningslivet är en av de viktigaste bärarna i ett socialt hållbart samhälle. I Alingsås finns ett starkt och engagerat föreningsliv som bidrar till folkhälsa, gemenskap och personlig utveckling. Idrottsföreningarna har en särskilt viktig roll, inte minst för barn och unga, genom att skapa sammanhang där människor kan växa, känna tillhörighet och utveckla livslånga vanor. Detta ligger i linje med Riksidrottsförbundets strategi om Svensk idrott 2035, där en inkluderande och livslång idrott för alla är en bärande ambition.

Föreningslivet är också en central demokratisk arena där människor ges möjlighet till delaktighet, ansvar och inflytande. Det ideella engagemanget skapar tillit och stärker den lokala samhällsgemenskapen, vilket är avgörande för en hållbar samhällsutveckling.

Samtidigt står föreningslivet inför förändrade förutsättningar. Det ideella engagemanget är fortsatt starkt men påverkas av ökade krav, tillgång till anläggningar och tider samt förändrade levnadsvanor. Det finns även skillnader i barns och ungas möjligheter att delta i föreningslivet, kopplat till socioekonomiska och geografiska förutsättningar.

För att möta dessa utmaningar behöver förutsättningarna för föreningslivet vara långsiktiga, stabila och jämlika, med fokus på tillgänglighet, inkludering och hållbar utveckling.

För att föreningslivet även framöver ska vara en stark samhällskraft krävs långsiktiga och stabila villkor. Kommunen har en central roll i att möjliggöra detta genom långsiktiga stödstrukturer, samverkan och en aktiv dialog med föreningslivet.

Strategiska inriktningar

- Säkerställa långsiktiga, transparenta och ändamålsenliga stöd- och samverkansformer för föreningslivet.

- Stärka dialog och samverkan mellan kommunen och föreningslivet för att bidra till utveckling, delaktighet och arrangemang.
- Stärka föreningslivets möjligheter att inkludera barn och unga längre ifrån föreningsaktivitet, samt motverka avhopp från idrotten.

Idrott och fysisk aktivitet på egen hand

Mål

Kommunen bidrar till att fler invånare ska kunna vara fysiskt aktiva på egna villkor i vardagen

Fysisk aktivitet på egna villkor innebär att människor kan röra sig utifrån sina behov, förutsättningar och intressen. Det omfattar allt från promenader och cykling till löpning, lek och spontan aktivitet i vardagsnära miljöer.

Utvecklingen inom idrott och fritid visar en förskjutning mot mer flexibla, individanpassade och självorganiserade former av rörelse. Detta ställer nya krav på hur kommunen planerar och utvecklar miljöer som möjliggör fysisk aktivitet i vardagen.

Samtidigt finns skillnader i tillgång till och möjligheter att nyttja dessa miljöer. Vissa invånare möter i dag större hinder för fysisk aktivitet, vilket påverkar jämlikheten i hälsa och livsvillkor. Att minska dessa skillnader är en central del i arbetet med att skapa en mer inkluderande kommun där fler ges möjlighet till en aktiv vardag.

Särskilt viktigt är att stärka möjligheterna för grupper som i dag möter hinder för fysisk aktivitet. Genom samverkan med föreningsliv och andra aktörer kan fler ges stöd att utveckla en aktiv livsstil och över tid bli självständiga i sin fysiska aktivitet.

Självorganiserad fysisk aktivitet kompletterar föreningsidrotten och är för många en avgörande del av en aktiv livsstil. Arbetet inom området behöver därför bidra till att sänka trösklar och skapa tillgängliga, trygga och inspirerande miljöer för rörelse i hela kommunen.

I kommunen finns många möjligheter inom ramen för våra verksamheter att bidra till rörelseglädje och aktivitet för olika målgrupper. För barn och unga är skola, förskola och närmiljö särskilt viktiga arenor för daglig rörelse och utveckling av aktiva levnadsvanor.

Strategiska Inriktningar

- Skapa tillgängliga, trygga och inspirerande miljöer för spontan, självorganiserad och vardagsnära fysisk aktivitet i hela kommunen.
- Sänka trösklar till fysisk aktivitet genom samordnad information, digitala lösningar och inkluderande arbetssätt.
- Stärka samverkan med föreningsliv och andra aktörer för att bredda utbudet av aktivitetsformer och nå grupper som är mindre fysiskt aktiva.
- Stärka skolans och förskolans roll som centrala arenor för daglig rörelse och aktiva levnadsvanor hos barn och unga, samt utveckla möjligheter till fysisk aktivitet under och i anslutning till skoldagen genom samverkan med föreningsliv och andra aktörer.

Mötesplatser för fysisk aktivitet och idrott

Mål

I hela Alingsås kommun finns attraktiva, trygga och tillgängliga mötesplatser för fysisk aktivitet och idrott

Mötesplatser för fysisk aktivitet omfattar såväl idrottsanläggningar och organiserade idrottsmiljöer som spontana aktivitetsytor, parker, närmiljöer och naturområden. Det är platser där människor kan mötas, röra sig och vara aktiva både på egen hand och tillsammans med andra.

Dessa miljöer är en grundläggande förutsättning för såväl föreningsdriven idrott som egenorganiserad och spontan rörelse. De bidrar till förbättrad folkhälsa, stärker social sammanhållning och gör kommunen mer attraktiv att leva och verka i.

Alingsås står, liksom många andra kommuner, inför flera utmaningar inom området. Behovet av ytor för fysisk aktivitet ökar i takt med befolkningstillväxt och förändrade levnadsvanor. Samtidigt finns utmaningar kopplade till tillgänglighet, jämlik fördelning av anläggningar, kapacitet i befintliga idrottsmiljöer samt behovet av att anpassa utbudet till nya målgrupper och aktivitetsformer.

För att möta dessa behov krävs ett strategiskt och långsiktigt arbete där planering, utveckling och förvaltning av den byggda miljön samspelar. Den fysiska planeringen ska bidra till att främja rörelse i vardagen och skapa goda förutsättningar för aktivitet nära där människor bor, verkar och vistas. Ett brett, flexibelt och funktionellt utbud av anläggningar och

aktivitetsytor behöver utvecklas utifrån invånarnas behov och kommunens långsiktiga utveckling.

Fysisk aktivitet främjande av rörelse ska vara en integrerad del av samhällsplaneringen. Behov av ytor för rörelse ska beaktas tidigt i planeringsprocesser och utgöra en självklar del av beslutsunderlag i kommunens utveckling. Vid avvägningar mellan olika intressen ska särskild hänsyn tas till behovet av tillgängliga och sammanhängande miljöer som möjliggör fysisk aktivitet särskilt beaktas.

Strategiska Inriktningar

- Integrera fysisk aktivitet, rörelse och mötesplatser för idrott och rekreation tidigt i samhällsplanering och stadsutveckling.
- Säkerställa jämlik tillgång till trygga, tillgängliga och attraktiva mötesplatser för fysisk aktivitet och idrott nära där människor bor och vistas.
- Utveckla flexibla, multifunktionella och hållbara anläggningar, närmiljöer och skolmiljöer som främjar fysisk aktivitet både under och utanför skoltid.
- Stärka kunskapsbaserad och samverkande planering av idrotts- och aktivitetsmiljöer genom samordning mellan förvaltningar och bolag, samt långsiktiga behovsanalyser, utveckling och upprustning av befintliga miljöer.

Friluftsliv för alla

Mål

Kommunen främjar ett tillgängligt, jämlikt och aktivt friluftsliv så att fler invånare vistas i naturen regelbundet

Friluftsliv är en viktig del av ett hållbart och hälsosamt samhälle. Naturvistelse bidrar till återhämtning, fysisk aktivitet och ökat välbefinnande, och skapar möjligheter till meningsfulla upplevelser i vardagen genom hela livet.

Regelbunden vistelse i naturen har positiva effekter på både fysisk och psykisk hälsa. Samtidigt finns skillnader i hur olika grupper tar del av friluftslivet. Äldre vistas generellt mer i naturen än yngre, och särskilt barns utomhusvistelse har minskat. Även utrikes födda och personer med funktionsnedsättning deltar i lägre utsträckning. Detta tydliggör behovet av ett mer tillgängligt och inkluderande friluftsliv där fler känner sig välkomna och har möjlighet att delta.

Alingsås kommun har goda förutsättningar för friluftsliv med skogar, sjöar och parker som erbjuder stora möjligheter till naturupplevelser och rörelse. Dessa värden utgör en viktig

resurs som behöver tas tillvara, utvecklas och tillgängliggöras, så att de kommer fler invånare till del.

Strategiska Inriktningar

- Säkerställa god och jämlik tillgång till natur- och friluftsområden, särskilt i bostadsnära miljöer.
- Utveckla och förvalta varierade, trygga och tillgängliga friluftsmiljöer för olika målgrupper.
- Stärka barns och ungas relation till naturen genom att prioritera möjligheter till regelbunden utevistelse i vardagen.
- Sänka trösklar till friluftsliv genom samverkan, information och kunskap samt genom samarbete mellan kommun, civilsamhälle och andra aktörer.

Genomförande och uppföljning

Program för idrott, rörelse och friluftsliv 2027–2030 utgör en gemensam inriktning för kommunkoncernen. Idrott, fysisk aktivitet och friluftsliv berörs direkt eller indirekt av flertalet andra lokala styrande dokument, och syftet är att dessa ska komplettera varandra.

För att säkerställa genomförande ska samtliga nämnder och kommunala bolag årligen besluta om handlingsplaner som beskriver hur programmets strategiska inriktningar ska genomföras, resurssättas och följas upp. Handlingsplanerna utgör en del av respektive nämnds och bolags ordinarie styrning och planering, och ska följas upp utanför den ordinarie uppföljningsprocessen.

Samverkan och organisering

Ambitionen för programmet är att tillsammans arbeta för att aktivt främja fysisk aktivitet och rörelse där alla har möjlighet att delta utifrån sina respektive förutsättningar genom hela livet.

För att säkerställa ett samordnat, systematiskt och långsiktigt genomförande behövs en bred kommungemensam samverkansstruktur etableras med representation från berörda förvaltningar och kommunala bolag. Strukturen ska skapa tydliga former för ansvarsfördelning, gemensamma prioriteringar, kunskapsutbyte och samordning av insatser inom området fysisk aktivitet, idrott och friluftsliv. Det bygger på att kommun och övriga aktörer, utifrån sina ansvarsområden, arbetar tillsammans i en gemensam riktning. Syftet är att bidra till att fysisk aktivitet och rörelse integreras i kommunens ordinarie verksamheter,

planering och utvecklingsarbete samt säkerställa att resurser, kompetenser och insatser används samordnat och effektivt.

Kultur- och utbildningsförvaltningen har, tillsammans med kommunens folkhälsostrategiska funktion, ett särskilt ansvar för att samordna, stödja och följa upp genomförandet av programmet.

Genomförandet av programmet förutsätter att ansvar och arbetssätt förankras i ordinarie styrning och ledning samt att samverkan mellan berörda aktörer är strukturerad och kontinuerlig. Med en etablerad samverkans- och genomförandestruktur ges möjlighet för programmets intentioner att få genomslag i verksamheterna, samt en effektiv användning av kommunens resurser.

Uppföljning

Programmet ska följas upp halvvägs in i programperioden 2027–2030. En mer omfattande uppföljning genomförs vid programperiodens slut. Uppföljningen genomförs inom respektive nämnd och bolag och sammanställs av kultur- och utbildningsförvaltningen tillsammans med den folkhälsostrategiska funktionen.

Uppföljningen ska ligga till grund för analys av måluppfyllelse samt eventuella behov kring justering av inriktning och genomförande.